

tikleri, atalarının dinini benimsedikleri belirtilmekte ve onlar için bir kınama söz konusu edilmemektedir. Benî İsrâil tabirinin geçtiği âyetlerde ise onlara verilen nimetler anlatılmakta, Allah'tan başkasına kulluk etmeyeceklerine, anaya babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara iyilikte bulunacaklarına, insanlara güzel söz söyleyeceklerine, namaz kılip zekât vereceklerine, birbirinin kanını dökmeyeceklerine, birbirini yurtlarından çıkarmayacaklarına dair söz verdikleri hatırlanmaktadır ve genellikle verdikleri sözden döndükleri belirtilmekte, bundan dolayı da kınanmaktadır. Böylece, bir kısmı hariç, Benî İsrâil tabiriyle doğru yoldan sapmış olan Yâkuboğulları'nın kastedildiği ortaya çıkmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Taberî, *Tefsîr* (Şâkir), XII, 86; XVI, 32-33; a.mlf., *Târîh* (Ebû'l-Fazl), I, 316-321, 331-364; Fahreddin er-Râzî, *Tefsîr*, XVIII, 90; XXI, 184; Ahmed Cevdet Paşa, *Kısâs-ı Enbiyâ*, Ankara 1985, I, 8-10; Elmalılı, *Hak Dini*, I, 334; *La Genèse* (trc. R. de Vaux), Paris 1951, s. 119-166; Hikmet Tanyu, *Tarih Boyunca Yahudiler ve Türkler*, İstanbul 1976, I, 24-28; DR, s. 823-824; Hasan el-Mustafavî, *et-Taḥkîk fî kelimâti'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Tahran 1365, I, 163; Salah Abdülfettâh el-Hâlidî, *es-Şaḥşiyetü'l-Yehûdiyye*, Dimaşk 1987, s. 37-42; J. F. McCurdy, "Israel, People of", *JE*, VI, 661; J. H. Greenstone, "Jacob", a.e., VII, 19-24; Ö. Rıza Doğrul, "Âl", *İTA*, I, 249; Simon Cohen, "Israel", *UJE*, V, 613-615.

ABDURRAHMAN KÜÇÜK

ÂL-i YÂSİN

(bk. İLYÂS).

ALÂ b. HADRAMÎ

(العلاء بن الحضرمي)

el-Alâ b. Abdillâh b. İmâd el-Hadramî
(ö. 21/642)

**Hz. Peygamber, Ebû Bekir
ve Ömer devirlerinde
Bahreyn valiliği yapan sahâbî.**

Babası Abdullah Hadramut'tan gelecek Mekke'ye yerleşmiştir. Alâ Mekke'de doğdu ve erken tarihlerde müslüman oldu. Okuma yazma bildiği için zaman zaman Hz. Peygamber'e kâtiplik yapmıştır. Hz. Peygamber onu İslâmiyet'i tebliğ etmek, zekât, sadaka ve cizye toplamak üzere 630 yılında Bahreyn ve Uman'a gönderdi. Alâ Hz. Peygamber'in mektubunu Bahreyn Valisi Münzir b. Sâv'a verdi ve ona Mecûsîliği bırakıp İslâmiyet'i kabul etmesini tavsiye etti. İslâmiyet'in hem dünya işlerini, hem de âhi-

ret hayatını birlikte ele almasına hayran kaldığını söyleyen Münzir'in Hz. Peygamber'le birkaç defa daha mektuplaştığı ve sonunda müslüman olduğu anlaşılmaktadır. Bu bölgedeki başarıları sebebiyle Hz. Peygamber Alâ b. Hadramî'yi Bahreyn'e vali tayin etti. Bazı kaynaklarda Alâ'nın bu görevi Hz. Peygamber'in hayatı boyunca sürdürdüğü zikredilirken diğer bazı kaynaklar daha sonra onun yerine Resûlullah'ın Ebân b. Saîd'i tayin ettiğini kaydedenler. Hz. Ebû Bekir devrinde ortaya çıkan irtidad olayları sırasında Bahreyn'e yeniden vali tayin edilen Alâ, mürtedleri bozguna uğratarak büyük başarı kazandı. Bölgede emniyet ve huzuru sağladıktan sonra İnan topraklarında fütuhata girişti ve birçok yeri fethetti. Bu sırada Fars bölgesine bir çıkarma harekâtı düzenlediyse de bu ilk deniz seferi yenilgiyle sonuçlandı (638). Hz. Ömer bozguna uğrayan İslâm ordusunu imha edilmekten kurtarmak için bölgeye yardımcı birlikler göndermek zorunda kaldı ve kendisinden izinsiz giriştiği bu harekât sebebiyle Alâ'yı Bahreyn valiliğinden azlederek yerine Ebû Hüreyre'yi tayin etti. Alâ hac farızasını yerine getirip Kûfe'ye dönerken yolda öldü.

H. Peygamber'den rivayet ettiği dört hadis *Kütüb-i Sitte*'de yer almıştır. Alâ'nın duaları makbul bir sahâbî olduğu rivayet edilmekte ve kaynaklarda bununla ilgili bazı menkıbeler yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 576; İbn Sa'd, *et-Taḥkîk*, IV, 359-363; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 29, 147, 173, 249, 304-313; IV, 39, 79-82; İbn Abdüber, *el-İstî'âb*, III, 146-147; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 47; IV, 74-75; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 215, 313, 368-371, 538-539; Zehebî, *A'lâmü'n-nübela*, I, 262-266; İbn Kesir, *el-Bidâye*, VII, 120; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 497-498; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 178-179; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul 1980), I, 411-415.

AHMET ÖNKAL

A'LÂ SÜRESİ

(سورة الاعلى)

**Kur'ân-ı Kerîm'in
seksen yedinci süresi.**

Mekke devrinde nâzil olmuştur, on dokuz âyettir. Fâsıla*sı elif harfidir. Adını ilk âyette geçen a'lâ kelimesinden almıştır. "Sebbih" diye başlayan ilk kelimesinden dolayı Sebbih süresi diye de anılmıştır.

Bir önceki Târik sûresi, kâfirlerin çeşitli hile ve engellemelerine rağmen Hz. Peygamber'in Allah'ın izniyle zafere ulaşacağını vaad eden âyetle sona erer. A'lâ sûresinin, "Seni en kolay yola muvaffak kılacağız" meâlindeki sekizinci âyetinde de o zaferin yakında gerçekleşeceği müjdelendir. Bu müjdeye şükür ifadesi olmak üzere sûre, "Rabbinin yüce ismini tesbih et!" diye başlar; esas büyük bayramın ebedî kurtuluşu cennette gerçekleşeceğini, âhiretin dünya hayatından daha üstün ve daha kalıcı olduğunu, bu hakikatin önceki din kitaplarında, özellikle Hz. İbrâhim ile Hz. Mûsâ'nın kitaplarında da yer almış bulunduğunu vurgulayan âyetlerle son bulur. Bir sonraki Gâşîye sûresinde ise genel olarak âhiretten, özellikle cennet hayatından bahsedilir ve çeşitli misallerle âhiretin neden dünya hayatından üstün olduğu gözler önüne serilir.

A'lâ kelimesi âyette hem "rabb" in, hem de "ism" in sıfatı olabilecek şekilde zikredilmiştir. Buna göre Allah'ın yalnız zâtı değil, isim ve sıfatları da yüce ve mukaddestir. Rabbin mukaddes adını anarken O'nun yüceliğini küçümseyecek anlayış, yorum ve davranışlardan sakınmak gerekir. Tevrat'ta on emir* den biri olarak, "Allah'ın, rabbin ismini boş yere ağza almayacaksın" (Çıkış, 20/7) diye emredilmiştir. Bununla beraber yahudiler Allah'ı gerektiği şekilde tenzih etmemişler, onu güçlü bir insan şeklinde düşünmüşler, bununla da kalmayarak sadece yahudilerin millî ilâhı olarak kabul etmişlerdir. Hıristiyanlar

Muhakkak hattıyla yazılmış tezhipli A'lâ sûresi

